

7. Idéers glidning og oversættelse i universitetssektoren

Af Lise Degn

Resume

I dette kapitel ses der nærmere på hvordan et fokus på hvordan idéer oversættes i nationale policy processer kan nuancere vores forståelse af hvordan lokal policy-udvikling og implementering påvirkes af internationale strømninger og impulser – og dermed vores forståelse af glidninger og hvordan vi får øje på dem. Gennem en analyse af hvordan universitetspolitikken har udviklet sig som policyområde i Danmark og OECD fra 1960erne til det nye årtusinde demonstreres det hvordan glidninger i forståelser og fortællinger om universitets rolle, organisering og ledelse, former bestemte kurser for mulige oversættelser, og dermed også åbner for bestemte problemdefinitioner og mulige løsninger. Potentialet i dette fokus på idéer og oversættelse diskuteres med fokus på glidningsbegrebet.

Indledning

I en tid hvor reformer skyller henover både de europæiske og globale uddannelsessystemer, ses det ofte at de samme idéer emergerer og re-emergerer på tværs af både nationale og organisatoriske grænser. Sådanne tendenser forstås og forklares i organisationslitteraturen ofte som et eksempel isomorfi – altså organisationers tendens til at efterligne hinanden, enten af tvangsmæssige årsager (regulering, strukturelle nødvendigheder osv.) eller pga. et normativt eller kognitivt pres (DiMaggio & Powell 1983). Ofte tales der, både i Danmark og internationalt, om at policy-udviklingen på uddannelsesområdet kan ses som en refleksion af internationale idéer, fx under samlebetegnelserne "*New Public Management*" eller "*Knowledge Economy*", og dermed som et eksempel på glidningen mod en markedsforståelse af uddannelses- og videnssektoren.

I dette kapitel argumenteres der dog for at det også er vigtigt at se på hvordan sådanne globale idéer *rejses til* eller *glider ind* i de lokale kontekster, da denne rejse kan vise sig at have konkrete implikationer for hvordan idéerne forstås, fortolkes og ikke mindst oversættes til national policy (Czarniawska-Joerges & Sevón 2005). Hvis der eksempelvis ses

nærmere på hvordan national policy udformes fx i de nordiske lande, kan man i universitetspolitikken identificere markante forskelle – både substantielt i indholdet af reformerne i Norden, men også tidsligt i hvornår reformerne gennemføres. Idéer ser altså ud til at rejse i forskellige tempi og med forskellig gennemslagskraft, hvilket giver anledning til at se nærmere på den specifikke kontekst hvori de dukker op.

I dette kapitel vil jeg sætte fokus på hvordan *oversættelse* som begreb (Czarniawska-Joerges & Sevón 2005, Latour 1986) og *idéer og institutioners dynamik* (Béland & Cox 2010, Hay 2011) kan nuancere vores forståelse af hvordan lokal policy-udvikling og implementering påvirkes af internationale strømninger og impulser – og dermed vores forståelse af glidninger og hvordan vi får øje på dem.

Specifikt undersøger det hvordan policy-udviklingen på universitetsområdet (uddannelses- og forskningspolitik) i Danmark har udviklet sig siden slutningen af 1960'erne og hvordan denne udvikling kan forstås som lokale oversættelser af internationale policy- og idéudviklingsprocesser, fx i OECD-regi⁸. Det historiske blik på glidninger præsenteres ved hjælp af en række nedslag i perioder hvor glidningerne tydeliggøres. Det diskuteres hvordan udviklingerne varierer og hvordan denne variation, set igennem en oversættelsesoptik, kan forstås som netop en glidning snarere end kontinuitet afbrudt af "brud" eller en revolutionær forandring. Fokus er lagt på universitetspolitikken, da dette område kan betegnes som et i stigende grad politiseret område, hvor internationale idéer ofte ses som værende meget indflydelsesrige, men hvor traditionelle, institutionaliserede idéer har en stabiliserende effekt på udviklingen (Pinheiro & Stensaker 2014).

Den danske case

Danmark kan ses som en interessant case, når fokus er på implementering af internationale idéer i universitetspolitik, da Danmark ofte ses som et foregangsland i denne henseende (Degn & Sørensen 2015, Pinheiro & Stensaker 2014). Særligt i forhold til de andre nordiske lande, har reformer af det videregående uddannelsessystem og forskningssystemet været mere omfattende og vidtrækkende i Danmark, og samme billede gør sig gældende hvis blikket rækkes længere ud mod det meste af Europa (med fx Storbritannien som en markant undtagelse).

⁸ Den danske empiriske case og det teoretiske perspektiv, som præsenteres i dette kapitel, kan også ses udfoldet i revideret (og engelsk) form i Degn (2015).

Særligt finansieringssystemet, sektorens dynamikker og universiteterne selv er blevet reformeret gentagne gange over de seneste årtier og særligt Universitetsreformen fra 2003 italesættes ofte som et radikalt nybrud i måden at "tænke universiteter på". Med denne reform ændredes universiteternes status til selvejende institutioner og den interne styreform ændredes fra det traditionelle kollegiale styre med valgte ledere på alle niveauer, til et professionaliseret styre med ansatte ledere, med en markant udvidet opgaveportefølge (Degn 2014, Degn & Sørensen 2015). Men hvordan kan glidningsbegrebet være med til at nuancere forståelsen af dette "brud" – altså denne situation, hvor et bestemt område pludselig skulle forstås på en helt ny måde. For at forstå dette, argumenteres der i dette kapitel for at vi må analysere den historiske policy-udvikling på området som en kontinuerlig oversættelsesproces igennem dokumenter omkring 2003-reform, samt policy-dokumentation omkring reformer på området tilbage til den første egentlige formulering af en forskningspolitik i 1970.

Den danske policy-udvikling analyseres parallelt med den tilsvarende udvikling i OECD, "Organization for Economic Co-operation and Development". OECD opfattes ofte som en vital spiller på det universitetspolitiske (Benum 2007; Amaral & Neave 2009) og i bredere forstand også på det uddannelsespolitiske område (Moos 2016). Organisationen har via reviews og rapporter omkring nationale udviklinger, samt analyser af internationale tendenser (fx "Science and the Policies of Governments" (OECD 1963) og "Science, Growth and Society" (OECD 1971)), siden indstiftelsen i 1961 været en indflydelsesrig dagsordensætter. Sådanne rapporter og analyser kan forstås som repræsentationer eller materialiseringer af centrale idéer som karakteriserer OECD på et specifikt tidspunkt, da de "enacter" bestemte trends og problemstillinger i OECD-landes policy og sætter dem på dagsordenen, mens de samtidig foreslår hvordan sådanne trends og problemstillinger bør (skal) adresseres.

Teoretisk ramme

Som nævnt i ovenstående præsenterer dette kapitel en analyse af hvordan policy-udviklingen på forsknings- og videregående uddannelsesområdet kan forstås som glidninger, snarere end stilstand afbrudt af momentane (og monumentale) brud. I dette kapitel forstås glidninger som multi-dimensionelle forskydninger, dvs. ikke fra et bestemt punkt til et andet, men snarere i mange og uforudsigelige retninger.

Til at rammesætte denne forståelse, vil jeg i de følgende afsnit introducere til en nyere teoretisk udvikling inden for nyinstitutionel teori, som netop forsøger at beskrive og belyse hvordan bestemte ideer gradvist, og til tider ubemærket, opnår indflydelse i policy-processer.

Som dette antyder har vi i de seneste årtier set en stigende interesse for ideernes rolle i forskellige policy-processer, og nogle henviser endda til et "ideational turn" i ny-institutionel teori (Blyth 1997). I kapitel 1 beskrev Moos diskursiv institutionalisme, som netop er et eksempel på dette nye fokus på idéer, som særligt fokuserer på hvordan idéer formes diskursivt. Dette illustrerer også, at der langt fra er tale om en klart defineret og afgrænset teoretisk linje, men mere en vending som insisterer på at inddrage idéer som en væsentlig ingrediens i vores forståelse af politisk beslutningstagning og politisk handling. Man kan identificere flere forgreninger inden for denne vending, fx "konstruktivistisk institutionalisme" (Rhodes et al 2008), "diskursiv institutionalisme" (Schmidt 2008) og "ide-mæssig institutionalisme" (Hay 2011). Overordnet set, lægger disse nye teoretiske strømning vægt på at idéer betyder noget – hvad de betyder og hvordan det kommer til udtryk er der dog ikke enighed om.

I dette kapitel vil jeg præsentere den tilgang som kaldes "ideational institutionalism" eller idé-mæssig institutionalisme. Men først må vi klarlægge hvad der overhovedet menes med den centrale komponent i teorien – og hvordan denne kan hjælpe os til at forstå og undersøge glidninger empirisk.

Idéer

'...idéer former hvordan vi forstår politiske problemer, tilbyder definitioner af vores mål og strategier, og er den valuta som vi bruger til at kommunikere omkring politik. Ved at definere vores værdier og præferencer, udstyrer idéer os med fortolkningsrammer, som lader os se nogle fakta som vigtige og nogle som irrelevante' (Béland & Cox 2010: 3, egen oversættelse)

Som citatet antyder, så ses idéer inden for dette perspektiv som afgørende for vores forståelser af den (politiske) verden vi bevæger os i, og af vores egne interesser og værdier. Idéer kan dermed, inden for denne ramme, forstås som normative og kausale overbevisninger, som etablerer og konstruerer bestemte mål og midler, hvorigennem disse mål

hensigtsmæssigt kan opnås⁹. Idéer fungerer dermed som det filter hvorigennem vi ser både vores omgivelser og os selv og er "grundstoffet" i de institutioner som omgiver os¹⁰. Mål, strategier, værdier og præferencer er således ikke givne, men forhandlede og fleksible konstruktioner, der kontinuerligt omformes under indflydelse af idéer. Dette udelukker dog ikke hverken strategi og aktører eller agency fra ligningen. Denne gren af institutionalisme er bygget på en antagelse om at der er et dialektisk forhold mellem aktører og strukturer, idet man understreger, at aktørerne kan og faktisk agerer strategisk, for eksempel når politiske aktører indsætter nye ideer i et eksisterende netværk af ideer med det formål at fremme (konstruerede) interesser. Pointen er blot at måden hvorpå denne strategiske handling virker (dvs. skaber en ændring), ikke er bestemt af strategien selv, men af idéer og deres interaktion med andre idéer. Introduktionen af en ny idé fører til nye opfattelser og konstruktioner af fremtidige situationer, hvilket igen fører til mulige reformuleringer af interesser og mål (Kim 2008, Rhodes et al. 2008). Her ses det hvordan idé-begrebet kan være med til at anskueliggøre glidninger i policy-udvikling, hvis vi netop forstår glidninger som uforudsigelige forskydninger i forståelser, problemdefinitioner og –løsninger. Idébegrebet skærper blikket for forandringernes glidevende karakter, snarere end abrupte brud eller omvæltninger. Inden for studier af universitetspolitik er netop samspillet mellem nye og meget gamle idéer helt centralt, hvilket nødvendiggør et blik som er følsomt overfor både kontinuitet og forandring på samme tid, uden at miste fokus på eller favorisere aktørernes mulighed for strategisk handlen og/eller institutionernes stabiliserende tendenser.

Idénetværk og oversættelse

Men lad os dermed vende blikket mod netop dette samspil, som med idé-mæssig institutionalisme kan forstås gennem begreberne *idénetværk* og *oversættelse*.

Begrebet ide-netværk indikerer at ideer er relationelle konstruktioner; de henter mening fra andre ideer, som de knytter sig til eller er knyttet til. Som Carstensen påpeger: *'der eksisterer et dynamisk forhold mellem nye og gamle idéer: processen hvorigennem de to kobles ændrer begge idéer, fordi den originale idé nu ses i et nyt lys, og den nye idé ændres således at*

⁹ Denne definition af idé-begrebet er afledt af tidligere afgrænsninger, se fx. Hall (1993), Braun (2006); Menahem (2008); Walsh (2000); Campbell (2002); Emmerij et al (2005).

¹⁰ Institutioner skal i dette kapitel forstås som *"a relatively enduring collection of rules and organized practices, embedded in structures of meaning and resources"* (March & Olsen 2006).

den passer til den gamle' (Carstensen 2010: 850, egen oversættelse). Ideer interagerer og danner netværk med andre ideer og konstruerer dermed en form for sti-afhængighed, der påvirker forståelsehorisonten for enhver ny ide, som indsættes eller fremkommer inden for dette netværk. Den grundlæggende forestilling er, at ideer fungerer som ord i en sætning - det enkelte ord trækker mening fra sammenhængen med de andre ord (Carstensen 2010).

Ideer opnår dermed mening ved at blive sat i forbindelse med andre ideer og danne netværk. Denne proces beskrives også af Barbara Czarniawska-Joerges og Guje Sevón, som, inspireret af Latour (1986), hævder, at ideer løbende *oversættes* ind i nye sammenhænge; en proces der ændrer både ide og kontekst (Czarniawska-Joerges & Sevón 2005). Begrebet oversættelse leder tankerne hen på en lingvistisk proces, men pointen for Czarniawska-Joerges og Sevón er at ideer og oversættelse af ideer er mere end sprog og diskurs; ideer er overbevisninger om årsag og virkning (kausalsammenhænge), og oversættelse beskriver processen, hvorigennem ideen forbindes med andre ideer (overbevisninger), danner nye eller transformerer eksisterende netværk og dermed omdanner ideen fra sin oprindelige tilstand til at have ny betydning. Dette fungerer altså præcis som Carstensens analogi fra tidligere omkring ord i en sætning; ordet (idéen) kan beholde sin form, men meningstilskrivningen afhænger af de omkringliggende ord (idénetværk). Fx har ordet "hest" en bestemt betydningshorisont, men hvis vi sætter det i forbindelse med andre ord, fx "trojansk", så ændres/indsnævres denne betydningshorisont markant.

Denne form for institutionalisme er således forbundet med diskursanalyse (som beskrevet af fx Fairclough (1992) og Laclau og Mouffe (1985)), men ide-mæssig institutionalisme bryder så at sige diskursen op i mindre bidder; ideer er det substantielle indhold i diskurs (Schmidt 2008) og oversættelse er en diskursiv proces. Ide-mæssig institutionalisme er således ikke diskursanalyse, da den fortsat fokuserer på den institutionelle kontekst i stedet for at fokusere udelukkende på tekst.

Når f.eks. idéen om professionel ledelse introduceres i det idénetværk som knyttes til forsknings- og videregående uddannelsespolicy, så vil oversættelsen af denne idé – altså hvordan det rent faktisk emergerer i policy-tekster – afhænge af det eksisterende setup inden for netværket og hvilke idéer som hidtil har domineret dette netværk. Når professionel ledelse materialiseres i policy vil det dermed have tilpasset sig, samtidig med at de tidligere dominerende ideer vil forandres. Imidlertid er ideen om professionel ledelse

også bærer af dele fra andre idé-netværk (fx fra hvad der kan kaldes 'New Public Management' ide-netværket) og således fortsætter processen.

Idéer er på denne måde ikke kontekstfrie; de bygger på ældre idéer, som skaber netværk med bestemte retninger; det som Carstensen kalder "ideational streams" (Carstensen 2010).

Analytisk ramme

Policy dokumenter fra OECD og Danmark ses i denne analyse som idé-netværk; netværk som transformerer og oversætter idéer omkring universiteter over tid. Gennemslagskraftige idéer kan genkendes når de materialiserer sig som tekst, og når de definerer specifikke mål, midler og konstruerer bestemte kausale sammenhænge. For at udkrystallisere idéerne i netværket, introduceres tre analytiske dimensioner nedenfor, som vil strukturere analysen.

Den første analytiske kategori er universitetssystemets *rolle*. Denne kategori undersøges via artikulationer omkring hvad det overordnede formål med universiteter er, hvad er forholdet til det omkringliggende samfund, hvilke andre aktører italesættes som havende en relation til universitetssystemet osv.

Den anden analytiske kategori er *organiseringen af universitetssektoren*, dvs. hvordan forstås institutionerne og deres organisering. Med andre ord, hvordan italesættes midlerne til det (for)mål, som forrige kategori skulle analysere? Med hvilken organisering forsøges målet med universitetssystemet at opnås?

Den tredje kategori er den *interne ledelse*, altså forståelsen af hvordan institutionerne fungerer bedst, styres og ledes. Denne kategori har til formål at fokusere det analytiske blik på de interne organisations- og ledelsesstrukturer, mens forrige kategori har til formål at indkredse forestillinger omkring "governance".

I den nedenstående analyse vil jeg forsøge at tydeliggøre de glidninger som vi kan identificere i dansk universitets-policy over tid. Den historiske analyse vil demonstrere hvordan bestemte idéer rejser ind i dansk policy, men også hvordan det eksisterende idénetværk former den udvikling vi ser – og hvordan udviklingen dermed får karakter af glidning snarere end brud.

Armslængde og kollegial ledelse - præ-1960

Forskning og videregående uddannelse har ikke altid stået højt på den politiske agenda, selvom det måske kan være svært at forestille sig i dag. Før 1960'ernes begyndelse, var policy-området præget af en meget dominerende idé om *armslængde*, altså om opretholdelse af en distance mellem universiteter og samfund. Armslængde-ideen afspejles internationalt, fx ved at de færreste OECD-medlemslande havde ministre for forskning og/eller videregående uddannelse, eller udviklede specifikke policies på dette område. Det overordnede mål som armslængde-ideen konstruerer er videnskabelig vækst; mere viden for videns egen skyld og den rolle som universiteterne spiller i denne forbindelse er som garant for denne vækst og kvaliteten af den producerede viden (OECD 1963; Petersen 1997). Det videnskabelige system i sig selv ses som den eneste legitime aktør.

Princippet bag organiseringen af sektoren forstås som netop "armslængde", da den dominerende forståelse er: jo færre afbrydelser og jo mindre indblanding, desto mere (bedre) viden. Og jo mere viden som produceres jo bedre. Armslængde-idéen kan altså ses som et "videnskabeligt" modstykke til kausalforestillingen i ideen om økonomisk liberalisme.

Beskrivelserne af den hensigtsmæssige interne ledelse af universiteterne var gennemsyret af forestillinger om videnskabeligt hierarki, udtrykt i kollegial ledelsespraksis, og fremhævede igen "akademias" suveræne status inden for ide-netværket (for yderligere beskrivelser af udviklingen af det meritokratiske styre, se f.eks. Nybom 2007).

Åbenhed og demokrati - 1960erne og 1970erne

I midten af 1960'erne emergerede universitetssystemet som et interesseområde for OECD, da en række nye problemdefinitioner blev introduceret i ide-netværket. Større samfundsudfordringer, som arbejdsløshed, forurening, national sikkerhed mv., blev fremhævet som vigtige problemer og forsknings- og uddannelsessystemet emergerede som en integreret del af løsningen på disse problemer ved at bidrage til: '*national sikkerhed, fysisk sundhed, fyldestgørende ernæring, økonomisk vækst, forbedrede levestandarder, og mere fritid for befolkningerne på jorden*' (OECD 1963: 14).

I Danmark blev videregående uddannelses- og særligt forskningspolitik først sat på dagsordenen lidt senere i 1970 med Styrelsesloven (Folketinget 1970) og den efterfølgende ændring i 1973 (Folketinget 1973), hvor dansk videregående uddannelses- og forskningspolitik blev defineret og materialiseret til den første gang. Styrelsesloven var

primært konstrueret som et svar på universitets-'eksterne' problemer, f.eks. demografiske ændringer (flere studerende og ikke-fastansat personale).

Universiteternes rolle

Den meget gennemslagskraftige idé om armslængde gennemsyrrer stadig den danske policy-udvikling i denne periode, særligt når det kommer til italesættelsen af universiteternes rolle i samfundet. Hvor vi ser at universiteternes rolle i stigende grad formuleres som en samfundsmæssig rolle i OECD-policydokumenter fra denne periode, konstrueres universiteternes frie og uafhængige vidensproduktion stadig i de danske dokumenter som en væsentlig bestanddel i samfundet (Folketinget 1970: 2082-2090). I OECD ses universiteternes vidensproduktion snarere som en der skal *understøtte* samfundet ved at bidrage til politikudvikling, gennem en åbenhed overfor offentligheden og øget lydhørhed overfor samfundsproblemer og det politiske system (OECD 1963, 1971).

Organiseringen af universitetssektoren

Gennemslagskraften af nye idéer, som tydeliggjordes i OECD-dokumenterne op gennem 1960'erne, ses i Danmark primært når vi vender blikket mod hvordan styringen af universiteterne italesættes i dansk policy. Styrelsesloven fra 1970 introducerer en idé om styrbarhed ind i det eksisterende idé-netværk ved at italesætte åbenhed over for det politiske system, som et middel mod målet om fri og uafhængig vidensproduktion. Denne idé om styrbarhed har signifikant påvirket det universitetspolitiske idé-netværk i denne periode (Folketinget 1970: 2087), og ses også tydeligt indenfor andre policy-områder. Men selvom idéen om styrbarhed introduceredes som en måde at knytte universiteterne tættere til den offentlige forvaltning, blev kursen for oversættelsen sat af en ide om autonomi; en ny oversættelse af den tidligere dominerende armslængde-ide. Frie og autonome institutioner blev fremhævet som den grundlæggende forudsætning for fri og uafhængig forskning, og styringsideen kobledes sig på denne oversættelse ved hjælp af fx "rammefinansiering", som skulle understøtte institutionernes ret til generelt at styre sig inden for en bestemt finansiell ramme (Folketinget 1970: 2087). De ydre grænser, særligt til industrien, blev også afstivet: "*Man må imidlertid nære betænkelighed ved at give repræsentanter for disse interesser [aftagerne af universitetets arbejdskraft] sæde i universitetsorganerne og på dette område gøre indgreb på universiteternes hævødvundne frihed*" (Folketinget 1970: 2110).

I OECD-dokumenterne ser vi imidlertid, at midlerne til at nå målet (universitetet som samfundsaktør) forstås som en stærkere integration af samfundsvidenskaberne i den offentlige planlægning og dermed et stærkere fokus på samfundets udfordringer i forskningen. Centralisering og planlægning var nøgleord der skabte plads til nye aktører (OECD og nationale regeringer) som legitime spillere: *'Videnskabsmanden har derfor ikke kun sit ældgamle ansvar til at guide hans arbejde i henhold til dets potentiale og hans evner, men også muligheden for at samarbejde med underviseren, økonomen, og den politiske leder i at beslutte hvordan videnskaben som et socialt aktiv kan styrkes...'* (OECD 1963: 15). Det ses dermed at grænserne for hvem der legitimt kan spille en rolle i "oversættelsesspillet" udvides til også at omfatte politikere, økonomer og andre tidligere eksterne aktører.

Intern ledelse

Vendes blikket mod den interne ledelsesdimension – altså den måde hvorpå "passende ledelse" emergerer i policy-dokumenterne, får vi øje på den væsentligste ændring i dansk universitetspolicy. De demografiske ændringer og den måde de blev forstået, banebrydte vejen for en ny forestilling om interne ledelsesstrukturer på universiteterne, ved at fremhæve manglerne i de eksisterende strukturer til at klare det stigende antal studerende og ikke-fastansatte undervisere. Denne oversættelse blev stærkt påvirket af en idé om demokratisering, som i denne oversættelse kom til at betyde deltagelse for alle. Den kausalitet som tales frem igennem policy er at demokrati er positivt forbundet med videnskabelig produktion, idet fordelingen af ledelsesmæssige og administrative opgaver blandt et større antal mennesker vil frigøre professorerne til at udføre mere "egentligt" videnskabeligt arbejde:

"Regeringen finder det ønskeligt, at denne integration af forskellige lærergrupper finder sted, dels fordi der derved gives alle lærere mulighed for at deltage i universitetets ledelse, dels fordi det herigennem bliver muligt at fordele de ledelsesmæssige og administrative opgaver inden for en større kreds, og derigennem give professorerne lejlighed til i højere grad at koncentrere sig om forskning og undervisning" (Folketinget 1970, 2100)

Vejen til at sikre mere tid til forskning og undervisning var at fastlægge formelle procedurer for deltagelse og ansvarsfordeling (Folketinget 1970: 1973). Demokrati-idéen trækker således på nogle af de samme instrumenter som styrbarheds-ideen, nemlig standardisering og gennemsigtighed.

I OECD-dokumenterne var idéen om åbenhed ift. den interne ledelse stærkt påvirket af ideen om armslængde – i modsætning til hvad sås ift. forestillingerne om universiteternes rolle og organiseringen af sektoren. Ift. denne dimension blev åbenhed oversat som autonomi - en mere indskrænket form for armslængde. Nationale regeringer og OECD som overnationalt organ skulle have større indflydelse på videnskabelig og teknologisk forskning i videnskabspolitikken, men der bliver ikke sat spørgsmålstejn ved universiteternes selvstyrende status, dvs. retten til fuld kontrol over den interne ledelse (OECD 1963: 22-25).

Opsamling

Vi ser altså i denne periode at nye idéer så småt begynder at emergere i et ellers fast idénetværk omkring universitetspolitik (eller mangel på politik). Det ses dog også at idéerne oversættes forskelligt på tværs af de undersøgte kontekster, og på tværs af de "niveauer" som idéer opererer på, dvs. i Danmark ses det mest tydelige forandringer på organiseringsdimensionen, mens forandringerne i OECD primært kan identificeres i beskrivelserne af universiteternes rolle ift. samfundet.

Effektivitet og samarbejde – 1980'erne

Universiteternes rolle

I begyndelsen af 1980'erne ses et bemærkelsesværdigt – men måske lidt overset – skifte i det universitetspolitiske idé-netværk i Danmark. I et mandat til et udvalg, kendt som Wandel-udvalget oprettet i 1985 for at forberede en større revision af Styrelsesloven fra 1970, blev det fastslået at fremtiden: *"kan forventes at stille et voksende krav til de højere uddannelsesinstitutioners evne til omstilling og til optimal udnyttelse af de tildelte ressourcer"* (Wandel 1985: 2).

I Wandel-udvalgets rapport ses det at universiteternes rolle nu forstås som vidensproducenter og som effektive samarbejdspartnere for både regeringen og industrien. Rollen er nu at tilvejebringe den viden som samfundet og industrien har brug for, for at skabe vækst og velstand (Wandel 1985). Målet er at styrke universiteterne som samarbejdspartnere for det politiske/administrative system, og for industrien; et mål som skal nås gennem effektivisering af institutionerne (Wandel 1985: 60)

I samme periode ser vi i OECD-dokumenterne at bevægelsen mod flere legitime aktører som inddrages i oversættelsesarbejdet og mod stadig mere uklare grænser omkring universiteterne fortsætter. Problemerne som knyttes til universiteternes virke bliver i stigende grad *økonomiske udfordringer*, og i løbet af 1980'erne emergerer *økonomisk vækst* som det centrale mål for universiteterne. Universiteternes rolle ses altså her som en aktiv spiller i jagten på økonomisk vækst og teknologisk fremskridt. Hvor det i 70'erne var samfundsvidenskaberne som blev fremhævet som central, er det i denne periode de mere teknologiske discipliner, som fremhæves som de "rentable" dele af videnskaben: *'Teknologierne har potentialet til at signifikant ændre økonomien i alle lande og [...] tilvejebringe en ny base[...] som er mere produktiv, mere påholdende i sin brug af ressourcer og mere relevant ift. økonomiske behov og social formål'* (OECD 1985: 7).

Organiseringen af universitetssektoren

De nye idéer om effektivitet og samarbejde ses også reflekteret når vi ser på hvordan organiseringen og styringen af universiteterne manifesterer sig i Danmark i 1980erne. Særligt i budgetreformen fra 1981, ses det at effektivitet fremtræder som værdi, gennem et fokus på at ressourceallokering skal være specifik og "output"-afhængig. Argumentet er at ressourcerne er knappe, og at offentligheden har ret til at vide at pengene bruges fornuftigt. Der lægges også i stigende grad vægt på de institutionelle og kulturelle mangler ved universiteterne, dvs. inert og institutionel rigiditet fremkaldt af 1970ernes demokratisering (Folketinget 1988; Wandel 1985: 60).

Lignende konstruktioner kan ses i OECD i 1980'erne, hvor universiteter i stigende grad beskrives som utilstrækkeligt struktureret til at håndtere hastigt skiftende omstændigheder, især hvad angår udstyr og arbejdskraft (OECD 1981; 1985: 33). Øget samarbejde med industrien, mere eksplicit økonomisk orientering og et stærkt fokus på teknologi fremhæves som vejen ud af dødvandet, og åbenheds-idéen re-introduceres med i en ny oversættelse; åbenhed over for industrien. Den "gamle" oversættelse af åbenhed ift. samfundet placeres i baggrunden, da den nye oversættelse træder frem, og fremmer stærkere bånd til industrien (OECD 1985: 43pp). Med andre ord synes æraen både i Danmark og OECD at være præget af en ide om samarbejde, dvs. en mere aktiv udgave af åbenhedstanken fra 1970'erne.

Intern ledelse

Effektiv intern ledelse ses i Danmark i denne periode som "stærk ledelse" (i modsætning til den demokratiske/distribuerede ledelse fra 1970erne), og grænserne, som blev forstærket og meget klart beskyttet, da demokrati-idéen var dominerende, sløres og glider langsomt ved at understrege samarbejde med eksterne partnere som nødvendigt. Eksempelvis specificeres det at Wandel udvalget skal arbejde ud fra: *"et overordnet mål, [om] at de højere uddannelsesinstitutioners traditionelle selvstyre bevares, samtidig med at det bringes til at opfylde de krav, som samfundet må stille til en effektiv ledelse af forskning og uddannelse"* (Wandel 1985: 2).

Demokrati forstås i denne oversættelse mere som repræsentation end deltagelse, og midlerne som foreslås er simplificering af administrationen og en mere effektiv ledelse, fx igennem udspecificering af ansvarsområder og autoritet (Wandel 1985: 60pp).

I OECD dokumenterne ses det stadig at armslængde-idéen er dominerende ift. den interne ledelses-dimension. Fokus forbliver i høj grad på governance-niveauet og en fremhævelse af hvordan samarbejde kan fremmes ved at øge brugen af økonomiske incitamenter som store forskningsprogrammer og finansiering til joint ventures med industripartnere, men den egentlige interne ledelse og styring syntes stadig at være en sag for den enkelte institution (OECD 1981).

Opsamling

I denne periode ses det, at selvom der ikke i Danmark sker de store policy-ændringer i form af reformer, ændres forståelserne af særligt universitets rolle og ledelse tydeligt når der ses nærmere på dokumenterne. Ligeledes ses det at "problemdefinitionerne" i denne periode – både i OECD og Danmark – flytter ind i organisationerne. Fra at skulle respondere på eksternt givne forandringer, ses universiteterne selv som problematiske i denne periode, hvilket åbner op for nye løsningsforslag.

Accountability og effektivitet – 1990erne

Universiteternes rolle

I 1989 ser vi i den relativt lille ændring af universitetsloven konturerne af en ny idé om *ansvarlighed*. I lovændringen blev universiteterne opfordret til at eksperimentere med

nye og mere effektive ledelsesstrukturer – med en understregning af at initiativet skulle komme fra universiteterne (Folketinget 1988).

Denne ansvarligheds-idé ændrede i øvrigt ikke væsentligt opfattelsen af universiteternes rolle i samfundet - hovedformålet syntes stadig at være at tilvejebringe vital viden til samfundet, selv om industrien i denne periode placeres mere i baggrunden. Universiteterne får dog i denne oversættelse en mere positiv rolle som proaktive agendasættere og bannerførere for innovation (Folketinget 1993).

I begyndelsen af 1990'erne ses det at effektivitets-idéen sætter sig igennem i OECD-dokumenterne, hvor en ny æra indvarsles: *'... med begyndelsen af 1990'erne, er vi på vej ind i en ny æra. Målsætningen er at positionere videnskabs- og teknologisk policy mere effektivt (...). Regeringer må redefinere både deres handlinger, med blik for underliggende sociale faktorer, og samtidig gøre bedre brug af deres policies for videnskab og teknologi for at hjælpe med at løse problemer som bliver mere og mere tydelige i en hastigt forandrende verden'* (OECD 1992: 11, egen oversættelse).

Vi ser her en tilbagevenden til den samfunds-rolle som kendetegnede 1970'ernes idé-netværk, og hvor økonomisk ulighed og institutionelle reformer udpeges som problemer. Derudover fremhæves samfundsudfordringer som miljø-problemer og arbejdsløshed som relevante problemstillinger for universitetssektoren. I denne periode ses også et stigende fokus på anvendelsesorientering og strategisk forskning, samt internationalisering (OECD 1992; 1994).

Universiteterne skal, i denne oversættelse, sætte samfundet i stand til at håndtere globaliseringens udfordringer, hvilket dermed sammenvæver den økonomiske og samfundsmæssige rolle som tidligere var dominerende. Effektivitets-idéen ses tydeligt, når midlerne til dette fremsættes; effektivisering af sektoren ses som nødvendig og akademisk rigiditet og "black-boxing" fremhæves som forhindringer for fremgang (OECD 1992: 41).

Organiseringen af universitetssektoren

På organiseringsdimensionen ses det at idéen om ansvarlighed i den danske oversættelse knytter sig op på autonomi-tanken fra 1970'erne. Styrelsesloven fra 1970 blev reformeret markant i 1993, og her ser vi en genkomst af forestillingen om autonomi og selvstyre: *"Hensigten med lovforslaget er at give nogle overordnede rammer, således at det enkelte*

universitet inden for disse rammer kan indrette sig mest hensigtsmæssigt efter egne behov og traditioner” (Folketinget 1993).

Autonomi og selvstyre emergerede dermed igen som betydningsfulde forestillinger om universiteternes organisering, men i samme reform var der også lagt vægt på at styrke muligheden for at placere ansvar for trufne beslutninger og styrke ledelsen (Folketinget 1993).

Dette fokus på ansvarlighed fortsatte op igennem 1990erne og nye instrumenter tilsattes efterhånden; mest bemærkelsesværdigt nok brugen af udviklingskontrakter som blev vedtaget i 1999. Udviklingskontrakterne er et godt eksempel på materialiseringen af ansvarligheds-idéen, da deres formål var: *”at understøtte universiteternes ambitionsniveau på alle væsentlige områder kombineret med en frihed til intern omstilling”* (Folketinget 1999). I denne forbindelse skal *understøttelse* forstås som *eksplisitering*, altså at universiteterne forpligtes på at have et ambitionsniveau og indgå i et kontraktforhold omkring disse ambitioner.

I OECD ser vi en meget parallel oversættelse, hvor autonomi-idéen re-emergerer og spiller sammen med idéen om effektivisering, som generelt præger årtiet. Oversættelsen af disse idéer dukker frem som et fokus på ansvarlighed (accountability), hvor transparens og resultatorientering kombineres med frihed til at agere (OECD 1994).

Intern ledelse

Ift. den interne ledelse af universiteterne, ses det at den danske oversættelse tillægger stærk og tydelig ledelse værdi, hvilket kan ses som et udtryk for idéen om ansvarlighed. Basis for denne stærke ledelse rykkes der dog ikke ved i denne periode; den kollegiale ledelsesstruktur sættes der ikke spørgsmålstegn ved.

I OECD ses den samme grænsedragning rundt om basis for den interne ledelse – autonomi-idéen er stadig dominerende på dette område, selvom ansvarlighed fylder i stigende grad. Dette kommer fx til udtryk i et fokus på transparens i ledelsesstrukturene. (OECD 1992; 1994: 19).

Opsamling

I denne periode ser vi et øget fokus på universiteterne som organisationer, på deres egen kapacitet til at agere som aktører og dermed også holdes til ansvar. Det interessante i

denne periode er at "gamle" idéer re-emergerer og gen-oversættes, således at fx selvstyre kobles med ansvarlighed, hvilket giver plads til en ny måde at oversætte armslængde-idéen.

Det nye årtusinde

Universiteternes rolle

I det nye årtusinde gennemførtes en større reform af den danske universitetssektor – og som nævnt indledningen til dette kapitel blev reformen modtaget af massive protester fra det akademiske miljø. Reformen blev af mange fortolket som et forsøg på at lave universiteterne om til "pølsefabrikker", i den betydning at virksomhedslogikken, som blev set som dominerende i reformen, ikke havde nogen plads i en videns-institutions som universitetet¹¹.

Hvis der ses nærmere på reformen ses det da også, at særligt universitetets rolle træder frem som mere aktiv; en strategisk og handlingsdygtig partner i jagten på velfærd. Denne forestilling om universiteternes rolle kan dog, ved at se nærmere på den historiske udvikling, som vi har gjort i denne analyse, ses som en let videreudvikling af den ansvarliggørelse og "mobilisering" af universiteterne som vi så op gennem 1980erne og 1990erne. Problemstillingerne som skrives frem som årsag til reformen er også stadig de bureaukratiske effektivitetsproblemer fra 1970erne og 1980erne, men også større samfundsudfordringer som stigende kompleksitet og globalisering sættes på dagsordenen igen, med universitetssektoren som en vital og proaktiv bidragyder til løsningen (Folketinget 2003).

En lidt anderledes strømning ses i OECD-dokumenterne i denne periode, hvor det brede vidensbegreb erstattes af et mere specifikt fokus på innovation, og hvor universiteterne træder frem som en slags innovations-fabrikker. Samarbejds-idéen som også sås i 1980erne genindtræder og re-introducerer universiteternes partnerskabsrolle.

Organiseringen af universitetssektoren

¹¹For et overblik over debatten omkring universitetsreformen af 2003, se fx <http://professorvalde.blogspot.dk/>

For at opnå denne rolle som pro-aktive samfunds-institutioner, emergerer *strategi* som et centralt begreb på organiserings-dimensionen. Strategi kan i denne forbindelse ses som en gen-oversættelse af planlægnings-idéen fra 1970erne, hvilket i denne periode kobles op på autonomi/ansvarlighedsheds-idéerne og placerer ansvaret for fx økonomi og akademisk frihed hos universiteterne selv (Folketinget 2003).

Dette nye fokus på strategi taler også nye kausalitetsforståelser frem, fx mellem stærk (professionel ledelse) og strategisk kapacitet (Folketinget 2003). Idéen om strategi influerer desuden på en revitaliseret idé om åbenhed, som nu medvirker til at legitimere bestemte ændringer i governance-strukturen, fx indførelsen af bestyrelser med eksternt flertal (Folketinget 2003). Hvor åbenhed – da demokrati-idéen var dominerende i 1970erne – betød intern åbenhed og åbenhed overfor intervention fra staten, kan åbenhed i 2003-reformen ses som åbenhed mod samfundet og samarbejdspartnere; en oversættelse som ligner OECDs oversættelse i 1980erne.

Samarbejde er stadig den dominerende idé i OECD-dokumenterne fra det nye årtusinde, og universitetssektoren knyttes tæt til industrien og erhvervslivet (OECD 2000: 11). I OECD ser vi altså også en mere markeds-orienteret oversættelse af de centrale idéer.

Intern ledelse

Som nævnt ovenfor er en central del af reformen fra 2003 at professionalisere ledelsen på universiteterne, hvilket i denne analyse kan forstås som en materialisering af idéen om ansvarlighed. Generelt ses i det reformen, at den interne ledelse i langt højere grad italesættes som "regulerbart" område, dvs. som noget policy legitimt kan beskæftige sig med. Dette begrundes med mål om handlekraft, strategisk kapacitet osv. – altså idéerne om strategi og ansvarlighed. Ansvarligheds-idéen ses særligt tydeligt materialiseret i den stigende italesættelse af ledelsesmæssig legitimitet, som opnås via en formalisering og professionalisering af ledelsesstrukturen, gennem ansættelse af ledere snarere end valg/udpegning (Folketinget 2003).

I OECD er intern ledelse stadig ikke en dimension, som nævnes eksplicit. Dog emergerer et begreb som kontraktliggørelse i stigende grad, hvilket kan ses som en forstærkning af ansvarligheds-tankens på dette område.

Diskussion og konklusion

Som jeg har forsøgt at vise i ovenstående analyse, så kan et fokus på idéer, idénetværk og oversættelse bidrage med et blik for hvordan eksisterende forestillinger og idéer om et bestemt policyområde kan sætte en kraftfuld kurs, som (u)muliggør bestemte udviklinger i policy over tid.

Eksempler på dette kan fx ses i 1960ernes og 1970ernes policy udviklinger, som er analyseret ovenfor. I både Danmark og OECD var samfundsmæssige udfordringer, som miljø og demografiske ændringer højt på agendaen, hvilket i begge kontekster enacter nye og tættere relationer mellem det politiske system og universitetssystemet. Men det ses også i analysen at OECD er influeret mere i denne periode er influeret af en økonomisk idé-strømning, som gør bestemte fortolkninger og oversættelser mulige. Den danske oversættelse er på den anden side i denne periode mere influeret af en politisk/planlægnings-idéstrømning, som var meget fremherskende i det politisk-administrative system i denne periode. Faktisk ser det ud som om at styrbarhedsidéen rejser horisontalt mellem nationalpolitiske policy-områder, snarere end vertikalt mellem overstatslige og nationalstatslige niveauer her. Ligeledes er den danske policy-udvikling i denne periode kraftigt influeret af en deltagelsesdemokratisk strømning, som skubbes frem af studerende og medarbejdere – og som henter styrke fra overordnede demokratiserings-strømninger i denne periode.

Pointen her er at fremhæve at idéers mening også skal forstås igennem den kontekst hvori de emergerer, og at en nuanceret forståelse af policyudvikling dermed kan/bør tage højde for de idéer som en ny idé kobler sig på. I analysen ses det fx at oversættelsernes retning i 1980erne og 1990ernes nærmer sig hinanden på nogle områder. I denne periode bliver den økonomiske idéstrøm mere indflydelsesrig i Danmark, hvilket som nævnt var dominerende i OECD-regi i 1960erne og 70erne og begge oversættelser inkorporerer idéen om samarbejde, som en del af dette. Ansvarlighedsidéen ses også som meget dominerende i denne periode.

I det nye årtusinde til gengæld ser vi at oversættelserne divergerer igen, da én lægger vægt på samarbejde og partnerskab (OECD) og den anden på idéer om strategi, ansvarlighed og handlekraft (dansk policy). Analysen indikerer dermed at oversættelsesprocesser også kan være influeret af strategiske handlinger fra politiske (og andre) aktører, som griber bestemte idéer og bruger dem til at forme policy. Pointen er dog at de idé-

strømninger som denne strategiske handlen agerer ind i også har en væsentlig påvirkning på de mulige translationer som kan opstå. Påvirkning er dermed en kompleks størrelse som altid må undersøges i sin empiriske materialisering.

Analysen illustrerer også at nye idéer primært ser ud til at sætte sig igennem og opnå indflydelse på de mere "abstrakte" dimensioner, som forestillinger om universitets rolle i samfundet, og om den generelle styring og organisering af sektoren, end på den mere "praksisnære" dimension omkring den interne ledelse. Særligt i OECD-dokumenterne tales der meget lidt om den interne ledelse og dette kunne tyde på at siden OECD ikke har nogen formaliseret indflydelse på national politik, drejer oversættelsesprocessen sig primært om at om at påvirke "public philosophies" (Mehta 2010) på universitetsområdet. En anden del af forklaringen kan også være betydningen og styrken af idéen om armslængde, som i så lang tid havde domineret idénetværket omkring universiteterne, og dermed giver betydning til mange af de nye idéer som introduceres til dette netværk.

I den danske policy udvikling ser vi dog også en anden bevægelse, eller glidning mod at idéerne influerer på forståelsen af hvilke aktører som legitimt kan intervenere i universiteternes interne styring og ledelse. Vi ser at i løbet af den undersøgte periode, glider policy-udviklingen mere og mere i retningen af en direkte åbning af den interne styring som legitimt policy-område, hvilket i starten blev anset og karakteriseret som et anliggende for universitets-interne aktører. Analysen viser at denne åbning følger efter den gradvise glidning mod forståelsen af universitetet som en aktiv samarbejdspartner, hvilket netop legitimerer denne "indblanding" og åbning overfor andre partnere i den interne styring.

Glidninger og oversættelse

I dette kapitel har jeg, gennem en analyse af udviklingen et bestemt policy-område, illustreret hvordan policies former sig gennem komplekse processer af konvergens og divergens; selv om overnationale organisationer oversætter visse ideer på en bestemt måde, betyder det ikke nødvendigvis at den nationale politik afspejler den samme oversættelse - og det normative pres fra overnationale organisationer kan derfor ikke stilles som en eneste forklaring på reformprocesser i forskellige lande. Argumentet er at nationale reformer vil antage forskellige former, da de er påvirket af en distinkt idé-strømning, som påvirker hvilke oversættelser det er muligt at foretage og hvordan. Dette fremhæver behovet for at se nærmere på enkelte reformer og det idémæssige setup som de indgår i. Glidninger kan i denne sammenhæng, som beskrevet tidligere, forstås som

multiple og multi-dimensionelle forskydninger i mange og uforudsigelige retninger. Som analysen har vist kan de forandringer, som af mange i tiden blev forstået som brud og monumentale skift i forståelser, også forstås som gradvise forskydninger over tid, som "naturliggør" bestemte problemløsninger og policy-tiltag. Disse glidninger over tid er dermed det som *muliggør* bestemte oversættelser, som måske nok på et tidspunkt opleves som brud, men i virkeligheden har været længe undervejs. Pointen med dette kapitel har været at gøre opmærksom på og advokere for et mere nuanceret fokus på hvordan bestemte idéer emergerer og oversættes i nationale og overnationale kontekster, i stedet for udelukkende at se på vertikale påvirkningsprocesser. Glidninger, oversættelse og idénetværk præsenteres derfor som analytiske kategorier, som kan skærpe blikket for hvordan forandringer opstår, og manifesteres i tid og rum.

Referencer

- Amaral, Alberto and Guy Neave. 2009. The OECD and its influence in Higher Education. A critical Revision. In *International Organizations and Higher Education Policy. Thinking Globally, Acting Locally?*, eds. Bassett, Roberta Malee & Alma Maldonado-Maldonado, 82-98. New York and London: Routledge.
- Benum, Edgeir. 2007. Making research count: Norway and the OECD connection 1965–1980. *Minerva* 45: 365–387
- Blyth, Mark. 1997. "Any More Bright Ideas?" The Ideational Turn of Comparative Political Economy, *Comparative Politics*, 29 (2): 229-250.
- Braun, Dietmar. 2006. The mix of policy rationales in science and technology policy, *Melbourne Journal of Politics*, January.
- Béland, Daniel and Robert Henry Cox. 2010. *Ideas and Politics in Social Science Research Ideas and Politics*. New York: Cambridge University Press.
- Campbell, John L. 2002. Ideas, politics, and public policy. *Annual Review of Sociology*, 28: 21-38.
- Carstensen, Martin B. (2010) The Nature of Ideas, and Why Political Scientists Should Care: Analysing the Danish Jobcentre Reform from an Ideational Perspective, *Political Studies*, 58: 847-865.
- Czarniawska-Joerges, Barbara and Sevón, Guje. 2005. *Global ideas: how ideas, objects and practices travel in a global economy*. Liber & Copenhagen Business School Press.

- Degn, L. (2014). *Making sense of university ideas: Exploring how ideas influence management practice and perceptions in Danish universities*. Forlaget Politica.
- Degn, L. (2015). Translating governance ideas in Danish higher education. *Higher Education Policy*, 28(3), 295-313.
- Degn, L., & Sørensen, M. P. (2015). From collegial governance to conduct of conduct: Danish universities set free in the service of the state. *Higher Education*, 69(6), 931-946.
- DiMaggio, Paul J. and Walter W. Powell. 1983. The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 48 (2): 147-160
- Emmerij, Louis, Richard Jolly, and Thomas G. Weiss. 2005. Economic and Social Thinking at the UN in Historical Perspective. *Development and Change*, 36(2): 211-235.
- Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and social change*. Polity Press, Cambridge.
- Folketinget. 1970. *Forslag til Lov om universiteternes styrelse*. The Danish Parliament: Copenhagen.
- Folketinget. 1973. *Forslag til Lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner*. The Danish Parliament: Copenhagen.
- Folketinget. 1988. *Forslag til Lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner*. The Danish Parliament: Copenhagen.
- Folketinget. 1993. *Forslag til Lov om universiteter*. The Danish Parliament: Copenhagen. Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=111293&exp=1>.
- Folketinget. 1999. *Forslag til Lov om ændring af lov om universiteter m.fl.*. The Danish Parliament: Copenhagen. Tilgængelig på: www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=88632.
- Folketinget. 2003. *Forslag til Lov om universiteter*. The Danish Parliament: Copenhagen. Tilgængelig på: www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=100418.
- Hall, Peter. 1993. Policy Paradigms, Social Learning, and the State: The Case of Economic Policymaking in Britain, *Comparative Politics*, 25(3): 275-296.
- Hay, Colin. 2001. The "crisis" of Keynesianism and the rise of neoliberalism in Britain: an ideational institutionalist approach. In *The Rise of Neoliberalism and Institutional Analysis*, eds. John L. Campbell and Ove K. Pedersen, 193–218. Princeton: Princeton University Press.

- Kim, Bo Yung. 2008. *The Role of Political Ideology in the Policy Development of Personal Social Services from 1960s to 2000s Britain*, PhD Diss., University of York. Available at: www.boyung.net/docs/Ideology_and_policy_development_full.pdf. Last accessed April 14th 2011
- Laclau, Ernesto and Chantal Mouffe. 1985. *Hegemony and Socialist Strategy; Towards a Redical Democratic Politics*, Verso.
- Latour, Bruno. 1986. The powers of association, In *Power, action and belief*, ed. John Law, 261-277. London: Routledge and Kegan Paul.
- March, J. G., & Olsen, J. P. (2006). Elaborating the “new institutionalism”. *The Oxford handbook of political institutions*, 5, 3-20.
- Mehta, J. (2011). The Varied Roles of Ideas in Politics: From “Whether” to “How”. In D. Béland and R.H. Cox (eds.), *Ideas and Politics in Social Science Research Ideas and Politics* (pp. 23-46). New York: Cambridge University Press.
- Menahem, Gila. 2008. The Transformation of Higher Education in Israel since the 1990s: The Role of Ideas and Policy Paradigms. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 21(4): 499-526.
- Moos, L. (2016). Pædagogisk ledelse i en læringsmålstyret skole. *Hans Reitzels Forlag*.
- Nybohm, Thomas. 2007. A Rule-governed Community of Scholars: The Humboldt Vision in the History of the European University. In *University Dynamics and European Integration*, eds. Peter Maassen and Johan P. Olsen, 55–80. Springer.
- OECD. 1963. *Science and the policies of governments: the implications of science and technology for national and international affairs*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- OECD. 1971. *Science growth and society: a new perspective*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- OECD. 1981. *Science and Technology Policy For the 1980's*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- OECD. 1985. *Science and technology policy outlook, 1985*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- OECD. 1992. *Science and technology policy: review and outlook, 1991*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.

OECD. 1994. *Science and technology policy: review and outlook, 1994*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.

OECD. 2000. *Science, Technology and Industry Outlook 2000 - Highlights. Education*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.

Petersen, Nikolaj. 1997. Autonomy and professionalism – Danish Higher Education and the problems of state interference. In *Autonomy and External Control – The University in Search of the Golden Mean*, ed. Klaus Dieter Wolff, 155-168. München: Ludicium verlag GmbH.

Pinheiro, R., & Stensaker, B. (2014). Designing the entrepreneurial university: The interpretation of a global idea. *Public Organization Review*, 14(4), 497-516.

Rhodes, R.A.W., Sarah A. Binder, and Bert A. Rockman. 2008. *The Oxford Handbook of Political Institutions*. Oxford: Oxford University Press.

Schmidt, Vivian A. 2008. Discursive Institutionalism: The Explanatory Power of Ideas and Discourse, *Annual Review of Political Science*, 11: 303-326.

Walsh, James I. 2000. When Do Ideas Matter?: Explaining the Successes and Failures of Thatcherite Ideas. *Comparative Political Studies*, 33: 483-516.

Wandel, Carl F. 1985. *Betænkning nr. 1055 fra Udvalget til forberedelse af en revision af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner*. Tilgængelig på: http://www.statens-net.dk/betaenkninger/1001-1200/1055-1985/1055-1985_pdf/searchable_1055-1985.pdf.